

Aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB DEN HAAG

Datum

15 juni 2018

Ons Kenmerk

18-124/EJL/TE/dt

Betreft / Onderwerp

Kanttekeningen namens de FNV voor de internetconsultatie
over het Nederlandse Model BIT

Mobielnummer

06 - 51405999

Email contactpersoon

Eric-jan.leeuw@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte mevrouw, heer,

Inleiding

Opvallend is dat de paragrafen over Bescherming van investeringen (6 pagina's), het Regelen van disputen tussen twee contractpartijen (8 pagina's) en Consultatie bij disputen tussen contractpartijen (3 pagina's) veel uitgebreider zijn dan de passage over Duurzame ontwikkeling (slechts 1 pagina). Accenten zouden hier verschoven dienen te worden.

Naar de mening van de FNV moet de belangrijke paragraaf over duurzaamheid zwaarder aangezet worden, ook al omdat er - weliswaar kort - een aantal behartenswaardige zaken worden aangestipt.

Duurzaamheid en arbeidsrechten

Het is wenselijk dat de belangrijke begrippen "duurzaamheid" en "maatschappelijke verantwoordelijkheid" nauwkeuriger gedefinieerd worden.

Verderop in de tekst wordt gezegd dat investeringsverdragen geen afbreuk mogen doen aan onder meer de volksgezondheid, het milieu, arbeidsrechten, dierenwelzijn, sociale rechten en consumentenwelzijn. Over enige bindende verplichtingen voor investeerders wordt echter niets gezegd.

Bij conflicten tussen contractpartijen zouden arbiters aan moeten geven of beleidsbeslissingen van een overheid legitiem zijn. In de praktijk zal dit zeer beperkend kunnen werken voor het functioneren van een overheid. Oude investerings- of investeerdersbelangen kunnen aldus een hindernis voor nieuw beleid vormen.

Naar de mening van de FNV is het opvallend dat de begrippen “arbeidsrechten”, ‘werkenden’ en “vakbonden” slechts marginaal worden gebruikt in de tekst en dan nog slechts in de inleiding, bij de definities en binnen de paragraaf over duurzaamheid (inclusief ook de ILO-conventies). In de resterende 20 pagina’s gaat het louter en alleen over de belangen van investeerders en lijken vakbonden, werknemers en arbeidsrechten niet te bestaan. Naar de mening van de FNV is hier sprake van een stevige onbalans in de tekst.

De FNV vindt dat er veel meer aandacht in de tekst moet komen voor arbeidsrechten en de positie van werkenden zoals vastgelegd is in onder meer de OECD Guidelines. Ook de UNGP on Business & Human Rights zouden leidend moeten zijn voor bedrijven.

Investeerders houden (te) veel rechten

Duidelijk in de Model tekst is dat primair de belangen van de investeerders centraal staan. Buitenlandse investeerders dienen op dezelfde wijze behandeld te worden als binnenlandse investeerders of investeerders uit landen waar al eerder een investeringsverdrag mee is afgesloten (art.8). Buitenlandse investeerders hebben recht op een eerlijke behandeling en recht op compensatie bij onteigening (art. 9 en 12).

Dit klinkt op zichzelf genomen niet heel onredelijk, maar het geeft (buitenlandse) investeerders in de praktijk bijna oneindige ruimte en mogelijkheden om compensatie te eisen bij een overheidsingrijpen dat hen niet zint (hetgeen de laatste jaren ook een groot aantal malen is gebeurd). Al gauw heeft een (willekeurige) beleidsmaatregel van een overheid negatieve aspecten voor een investeerder. Overheidspolitiek richt zich immers op een breed scala aan beleidsterreinen: op burgers, ouderen, jongeren, consumenten, bedrijven en werknemers, maar ook op bescherming van het milieu en dierenwelzijn. Nagenoeg onmogelijk is het om te voorkomen dat soms belangen van bedrijven worden geraakt. Opvallend is dat in de tekst transparantie en openheid wordt aanbevolen (in artikel 4), terwijl in de realiteit deze overeenkomsten doorgaans geheim blijven.

Consultatie en conflictbeslechting

Heel veel aandacht wordt besteed aan wat te doen als er een conflict ontstaat tussen een investeerder en een land en hoe te bemiddelen c.q. een conflict op te lossen. Primair door te onderhandelen en te consulteren. Een verzoek tot consultatie kan overigens met jaren vertraging na de komst van een investeerder in een bepaald land plaatsvinden (dus met terugwerkende kracht). In het geval dat de consultatie niet leidt tot een oplossing binnen zes maanden kan een claim worden ingediend, met inachtneming tot hetgeen onder Artikel 19 wordt vermeld. Vrij discutabel is hetgeen onder artikel 19, lid 8 wordt opgemerkt. Hier blijft de optie open dat een derde partij, een zogeheten “party funder”, een rol bij de financiering van de claim kan spelen. Dit opent de deur voor partijen met een ideologische achtergrond, partijen die daadwerkelijk geen directe relatie met het conflict hebben en even snel komen als gaan.

In geval van een dispuut tussen partijen kan er een arbitrage tribunaal worden gevormd met een arbiter namens elk van beide partijen en een derde wordt aangewezen door de president van het Internationale Strafhof dan wel zijn plaatsvervanger (in geval van belangenvermenging). De vraag is of deze constructie wel wenselijk is. Immers, hierbij wordt voorbijgegaan aan in veel landen (goed) functionerende rechtssystemen met onpartijdige rechters. Nationale rechtspleging wordt met de nieuwe constructie gepasseerd en de FNV is van mening dat dit niet goed is.

Duur van de overeenkomst

In sectie 7 van de tekst wordt melding gemaakt van de duur van een gewenste overeenkomst en deze bedraagt maar liefst 15 jaar. Met in achtneming van een opzegtermijn van 6 maanden wordt de overeenkomst stilzwijgend met vijf jaar verlengd. Ook voor de investeringen die eerder werden gedaan geldt een termijn van 15 jaar.

Nu is enige zekerheid voor investeerders wel voorstelbaar, maar dit zijn naar de mening van de FNV wel erg omvangrijke termijnen. Termijnen waarbinnen een overheid bijvoorbeeld haar beleid niet dient te wijzigen ten opzichte van een investering en/of een investeerder. In artikel 9.5 wordt zelfs gesteld dat als er een schriftelijk toezegging is gedaan aan een investeerder, de overheid niets mag doen wat tegen diens belangen indruist.

De vraag is of dat wel houdbaar is bij actuele en prangende zaken als de gevolgen van de opwarming van de aarde, klimaatverandering, energietransitie en het halen van de klimaatdoelen van Parijs. Leggen wij onszelf als land op deze wijze niet onmogelijke eisen op?

Een termijn van 15 à 20 jaar is wel erg lang bij formulering van overheidsbeleid. Hebben wij enig idee hoe de toestand van het milieu is over 15 jaar, hoe de energietransitie gaat verlopen, is olie nog een belangrijke fossiele brandstof, hoe is internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen vormgegeven anno 2033?

Met vriendelijke groet,

Tuur Elzinga
Vicevoorzitter FNV